

Sygn. akt I ACa 1707/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Łakomiak
Protokolant :	Julia Karnat

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2023 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K., P. P., R. K.

i J. P.

przeciwko (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej

w W.

o ustalenie

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 9 listopada 2021 r., sygn. akt I C 833/21

1) zmienia zaskarżony wyrok:

a) w pkt. 1. w ten sposób, że ustala nieistnienie stosunku prawnego łączącego powodów z pozwanym wynikającego z umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 7 maja 2008r.,

b) w pkt. 2. w ten sposób, że wzajemnie znosi pomiędzy stronami koszty procesu;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów 9100 (dziewięć tysięcy sto) złotych

z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego z ustawowymi odsetkami

za opóźnienie od prawomocności niniejszego postanowienia.

SSA Piotr Łakomiak

Sygn. akt I ACa 1707/21

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2021r. Sąd Okręgowy w Katowicach w sprawie z powództwa M. K., R. K., P. P. i J. P. oddalił powództwo o ustalenie oraz obciążył ich kosztami procesu.

Orzekając w powyższy sposób Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 20 lipca 2007r. pomiędzy stronami zawarta została umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny numer 203- (...), spłacanego w ratach annuitetowych udzielonego w walucie wymiennej. Na mocy ww. umowy bank udzielił powodom kredytu w kwocie 141.844,80 CHF z przeznaczeniem na nabycie działek o nr (...) położonych w T. przy ul. (...). Wyplata kredytu miała nastąpić jednorazowo kredytobiorcy lub na rachunek zbywcy w formie przelewu zgodnie z pisemną dyspozycją kredytobiorcy, do dnia 22 sierpnia 2007r. Zgodnie z § 5 ust. 3 umowy kredytu mógł być wypłaconych w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, bądź w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w kraju. Kredytu udzielono do dnia 5 lipca 2034r. W dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 4, (...)p., rzeczywista roczna stopa procentowa wynosiła 4,92p.p. Szacunkowy całkowity koszt kredytu w dniu sporządzenia umowy wynosił 229.758,68 zł. Zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiły hipoteka zwykła w kwocie 141.844,80 CHF oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 32.624,30 CHF ustanowione na ww. nieruchomości. Spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek miała następować w drodze potrącenia z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego wskazanego w § 13 ust. 1 pkt 1 umowy. Potrącenie środków z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej miało następować w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) S.A w dniu wymagalności kursu sprzedaży dewiz (aktualna tabela kursów).

Wyplata kredytu nastąpiła jednorazowo w dniu 18 października 2007r. z czego 1.347,53 CHF pobrano tytułem prowizji, a 140.497,27 CHF wypłacono kredytobiorcom w PLN stanowiącej równowartość 304.345,19 zł (po kursie 2.1662 zł). Kredyt został udzielony w walucie CHF i transze do wypłaty też były określone w tej walucie, przy czym powodom wypłacono kredyt w PLN. Harmonogram spłat kredytu był harmonogramem annuitetowym przygotowanym zgodnie umową o kredyt w walucie kredytu tj. w CHF i w tej walucie były określone poszczególne raty kredytu. Powodowie w okresie od 5 listopada 2007r.. do 6 maja 2008r. wpłacili na rzecz banku z rachunku złotowego przy zastosowaniu przez pozwaną kursu sprzedaży dewiz dla waluty CHF stosownego przez bank kwotę 11.198,03zł, w tym 3741,85zł z tytułu kapitału oraz 7.446,25zł z tytułu odsetek. Nadto w dniu 12 maja 2008r. nastąpiła całkowita spłata kapitału w wysokości 140.174,79 CHF oraz całkowita spłata odsetek w wysokości 118,51 CHF

W dniu 7 maja 2008r. pomiędzy stronami zawarta została umowa kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny numer 203- (...), spłacanego w ratach annuitetowych udzielonego w walucie wymiennej. Umowa składała się z Części Szczegółowej Umowy ((...)) i Części Ogólnej Umowy ((...)). Na mocy ww. umowy bank udzielił powodom kredytu w kwocie 373.227,86 CHF z przeznaczeniem na budowę dwóch budynków mieszkalnych jednorodzinnych z garażami w zabudowie bliźniaczej na parcelach nr (...) i (...) położonych w T. przy ul. (...) oraz na spłatę kredytu mieszkaniowego (...) hipotecznego nr 203- (...) z dnia 20 lipca 2007r. Kredytu udzielono na 336 miesięcy tj. do dnia 15 kwietnia 2036r. W dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 5,105 p.p., rzeczywista roczna stopa procentowa wynosiła 4,96p.p., a roczna stopa procentowa dla zadłużenia przeterminowanego 29 p.p. Szacunkowy całkowity koszt kredytu w dniu sporządzenia umowy wynosił 615.651,75 zł. Zabezpieczenie spłaty kredytu stanowiły hipoteka zwykła w kwocie 323.227,86 CHF oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 108.236,08 CHF ustanowione na ww. nieruchomości. Całkowita wypłata kredytu miała nastąpić do dnia 31 grudnia 2009r. w transzach.

W Części Szczegółowej Umowy wskazano, że kredytobiorca został poinformowany, iż ponosi ryzyko zmiany kursów waluty, polegające na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu oraz został poinformowany, iż ponosi ryzyko stopy procentowej, polegającej na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej. Z kolei w § 4 Części Ogólnej Umowy wskazano, że kredyt jest wypłacany w walucie wymiennej na sfinansowanie zobowiązań kredytobiorcy poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, a w walucie polskiej jest wypłacany na sfinansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej stosuje się kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji

zlecenia płatniczego, wg aktualnej tabeli kursów. Pojęcie Tabeli kursów wyjaśnione zostało w § 1 ust. 1 pkt 14 (...) i oznaczało tabelę kursów (...) SA obowiązującą w chwili dokonywania przez bank określonych w umowie przeliczeń kursowych dostępną w banku oraz na jego stronie internetowej. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie wymiennej innej niż waluta kredytu, stosuje się kursy kupna/sprzedaży dla dewiz obowiązujące w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego wg aktualnej tabeli kursów. W § 6 – 9 Części Ogólnej ustalone zostały zasady oprocentowania kredytu, zaś w § 18 – 22 zasady spłaty kredytu.

W § 22 ust. 2 postanowiono, że w przypadku dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorcy z (...) środki z rachunku będą pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) S.A. w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 (...), wg aktualnej tabeli kursów, zaś w przypadku dokonywania spłat zadłużenia z rachunku walutowego środki będą pobierane w walucie kredytu, w wysokości stanowiącej kwotę kredytu lub ratę spłaty kredytu, w walucie innej niż waluta kredytu, wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) S.A. w dniu, o którym mowa w § 7 ust. 5 (...), wg aktualnej tabeli kursów, natomiast w przypadku dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorcy z rachunku technicznego środki z rachunku będą pobierane w walucie kredytu w wysokości stanowiącej kwotę kredytu lub raty. Wpłaty dokonywane na rachunek techniczny w walucie innej niż waluta kredytu, miały być przeliczane na walutę kredytu przy zastosowaniu kursów kupna/sprzedaży dla walut obowiązujących w (...) S.A. wg aktualnej tabeli kursów. Załącznik do umowy stanowił wyciąg z taryfy prowizji i opłat bankowych obowiązującej od dnia 1 października 2007r).

Przed zawarciem drugiej umowy kredytowej powodowie w dniu 1 kwietnia 2008r. złożyli wniosek o kredyt mieszkaniowy w łącznej kwocie 800.000zł, w którym wnioskowali o przyznanie kredytu na sfinansowanie inwestycji w kwocie 476.048,48 zł oraz spłatę zobowiązań w kwocie 323.951,42zł w walucie CHF (na formularzu istniała możliwość wyboru pomiędzy kredytami udzielanymi w PLN, USD, CHF, EUR). Składając wniosek powodowie oświadczyli, że nie skorzystali z przedstawionej im w pierwszej kolejności przez bank oferty w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytem zaciąganym w walucie wymiennej, polegającego na tym, iż: w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest wypłacany po ustalonym przez bank kursie kupna dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w tabeli kursów banku), w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po ustalonym przez bank kursie sprzedaży dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w tabeli kursów banku). Powodowie oświadczyli również, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym na tym, iż w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty oraz oświadczyli, że poniosą ryzyko zmiany kursów walut oraz zmiany stóp procentowych.

Wypłata kredytu z dnia 7 maja 2008r. nastąpiła w transzach w dniach: 12 maja 2008r., 13 czerwca 2008r., 20 sierpnia 2008r. i 24 września 2008r. Kredyt został udzielony w walucie CHF i transze do wypłaty też były określone w tej walucie, przy czym powodom wypłacono kredyt w PLN, natomiast kwotę na spłatę kredytu mieszkaniowego (...) hipotecznego nr 203- (...) z dnia 20 lipca 2007r. przeznaczono 140.293,30 CHF. Harmonogram spłat kredytu był harmonogramem annuitetowym przygotowanym zgodnie umową o kredyt w walucie kredytu tj. w CHF i w tej walucie były określone poszczególne raty kredytu. Powodowie w okresie od 15 czerwca 2008r. do chwili obecnej spłacają je z rachunku złotowego powodów przy zastosowaniu przez pozwaną kursu sprzedaży dewiz dla waluty CHF stosownego przez bank. W okresie od 15 czerwca 2008r. do 15 października 2019r. powodowie spłacili 464.207,12zł z tytułu kapitału (tj. 126.957,50 CHF) oraz 166.063,99zł z tytułu odsetek (tj. 51.215,34 CHF).

Pozwany bank miał ustalone procedury obsługi klienta. Według tych procedur pracownicy pozwanego banku obowiązani byli do zachowania określonych reguł przeprowadzania rozmów z klientami. Ustalali cel kredytu i jego wysokość, zdolność kredytową i zabezpieczenia. Klientom przedstawiano zarówno oferty kredytu złotowego, jak i walutowego.

Powodowie wybrali ofertę Banku (...) ponieważ w tym banku posiadali rachunki typu (...) i mieli zaufanie do tego banku. Przedstawiona oferta wydawała się korzystna. Kiedy pytali w banku o kredyt otrzymali informację, że posiadają zdolność kredytową do otrzymania kredytu w CHF, otrzymali informację że nie posiadają zdolności kredytowej do uzyskania kredytu złotowego. Nie tłumaczono powodom na czym polega ryzyko kursowe, nie przedstawiano historycznych kursów CHF, nie uprzedzano o ryzyku wzrostu kursu CHF.

Powyższy stan faktyczny sąd pierwszej instancji ustalił w oparciu o niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania świadków U. D. i A. T. oraz zeznania powodów.

Sąd Okręgowy na podstawie tak poczynionych ustaleń uznał, że roszczenia powodów wyrażone w pozwie nie zasługiwały na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności sąd meriti uznał, że powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny numer 203- (...) z dnia 7 maja 2008r., natomiast odmówił im tego interesu w odniesieniu kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny numer 203- (...) z dnia 20 lipca 2007r., ponieważ umowa została rozliczona i zakończona w dniu 13 maja 2008r., poprzez zaliczenie na poczet spłaty pozostałego zadłużenia z tytułu kapitału oraz odsetek kwoty 140.293,30 CHF.

Następnie, sąd niższej instancji uznał, że powodowie zawierając obie umowy kredytów mieli status konsumentów w rozumieniu art. 22¹ k.c..

Sąd Okręgowy przyjął, że strony zawarły umowy kredytu w walucie obcej, w których wysokość kwoty kredytu określona została we frankach szwajcarskich (§ 2 ust. 1 – k. 23, § 2 ust. 1 (...) k. 31). Wskazał, że powodowie od początku wiedzieli jaka kwota kredytu zostanie im udzielona (w CHF), co wynika wprost z umowy i taka kwota rzeczywiście została im wypłacona. Fakt, że powodowie nie wiedzieli czy udzielona kwota w walucie obcej, po jej przeliczeniu na PLN, będzie odpowiadała wysokości ich potrzeb związanych z nabyciem nieruchomości stanowi potwierdzenie ściśle walutowego charakteru kredytu. Analogicznie sytuacja przedstawia się w zakresie różnicy pomiędzy kwotą wypłaconą mu w PLN, a kwotą w PLN którą powodowie mieli obowiązek spłacić. Dotyczy to wykonywania umowy (różnic kursowych), a nie ważności umowy.

Sąd meriti badając klauzule umowne zawarte § 5 ust. 1, § 13 ust.7, § 18 ust. 1, § 19 ust. 1 umowy z dnia 20 lipca 2007r. oraz w § 4 ust. 2, (...), § 22 ust. 2 pkt. 1 (...), § 32 pkt 1 (...), § 36 (...) umowy z dnia 7 maja 2008r. pod kątem abuzywności, stwierdził, że nie dotyczą głównych świadczeń stron. W okolicznościach niniejszej sprawy eliminacja spornych postanowień umów ze względu na abuzywność pewnych klauzul, które służyły ustaleniu kursu sprzedaży CHF na potrzeby wypłaty kredytów oraz ustalenia wysokości raty kapitałowo-odsetkowej nie wpłynie na zmianę głównego przedmiotu umowy.

Sąd meriti wskazał, że w umowie z dnia 7 maja 2008r. powodowie mogli skorzystać z innych wariantów spłaty rat - przewidzianych w § 22 ust. 2 pkt 2 lit. a i pkt 3 umowy i dokonywać wpłat bezpośrednio w CHF, czyli z pominięciem kwestionowanych postanowień umowy. Powodowie nie wykazali, że w okresie od 15 czerwca 2008r. do chwili obecnej nie mieli faktycznej możliwości korzystania z rachunku walutowego bądź technicznego, na które mogliby wpłacać środki w CHF. W przypadku obu tych rachunków – środki z rachunku mogły być pobierane przez pozwanego w walucie kredytu. Zatem, w ocenie sądu niższej instancji, powodowie mieli możliwości spłacania kredytu bezpośrednio we frankach szwajcarskich od samego początku obowiązywania umowy. Dokonywanie spłat w polskich złotych było więc wynikiem wyboru powodów, którzy nie wykazali, aby chcieli skorzystać z możliwości spłaty kredytu w CHF, a bank odmówił im na to zgody. Zawarte w umowie klauzule przeliczeniowe regulujące wypłatę i spłatę kredytu w złotych po kursie określonym w tabeli kursowej banku nie miały zatem wobec powodów obligatoryjnego zastosowania. Odnosząc się natomiast do wypłaty części kredytu przeznaczonej na sfinansowanie budowy domów w PLN po przeliczeniu kwoty CHF według tabeli kursów stosowanej przez pozwany bank, to trzeba mieć na uwadze, że jak wynika z powołanego wyżej przepisu, aby uznać dane postanowienie umowne za abuzywne, nie jest wystarczające stwierdzenie wyłącznie, iż jest ono sprzeczne z dobrymi obyczajami i stanowi

przejaw nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy, o czym była mowa powyżej. W sprawie winno być także wykazane, że w związku z określonym ukształtowaniem postanowienia umownego doszło do rażącego naruszenia interesów konsumenta. Przepis wymaga łącznego spełnienia wyrażonych w nim przesłanek. Ustalenie, czy dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumenta może być dokonane w szczególności przez porównanie sytuacji konsumenta w razie zastosowania tej klauzuli z sytuacją, w której byłby konsument, gdyby zastosowane zostały obowiązujące przepisy prawa (tak SN w wyroku z dnia 15 stycznia 2016 r. I CSK 125/15 publ. OSN z 2017 r. nr A poz. 9). Reasumując - ustalając czy poprzez zastosowanie tabel banku rzeczywiście doszło do rażącego naruszenia interesu konsumenta należy dokonać porównania jego sytuacji (po zastosowaniu przez bank kursu z „własnych tabel”) z sytuacją w jakiej konsument znalazłby się gdyby zastosowano kurs według obowiązujących przepisów. Niesporne jest to, że w okresie kiedy zawarta była umowa do dnia wejścia w życie noweli prawa bankowego z 29 lipca 2011r. tj. do 26 sierpnia 2011r., nie było przepisów, które określałyby jaki należałoby stosować kurs waluty obcej. W ocenie Sądu Okręgowego, z uwagi na fakt, że zobowiązanie powodów winno być wykonane zgodnie z jego treścią i w sposób odpowiadający celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współżycia społecznego, należałoby odnosić się tutaj w ramach porównania do kursu rynkowego np. średniego kursu stosowanego w innych bankach. W okolicznościach niniejszej sprawy konieczne było w ocenie Sądu wykazanie, że kurs kupna zastosowany przez pozwany bank przy wypłacie kredytu odbiegał od kursu rynkowego i to odbiegał istotnie – gdyż jedynie wówczas można by mówić o sytuacji rażącego naruszenia interesów powodów. Okoliczność ta w sprawie nie została wykazana. Mając powyższe na względzie, w ocenie Sądu Okręgowego, brak było podstaw do ustalenia, że wskazane postanowienie umowy miało charakter abuzywny.

W ocenie tego sądu nie sposób także podzielić twierdzeń powodów, że zawierając przedmiotową umowę bank, wykorzystując swoją silniejszą pozycję, nie udzielił im jasnej i dostatecznej informacji o rodzaju udzielanego kredytu, dopuścił się naruszenia zasad współżycia społecznego, nie chroniąc powodów przed nieprzewidzianymi skutkami umowy, a także aby stosował praktyki sprzeczne z dobrymi obyczajami, wprowadzając powodów w błąd przez nieprzekazanie w sposób jasny, jednoznaczny i we właściwym czasie, istotnych informacji, na podstawie których mogliby sobie wyrobić opinię co do rzeczywistego ryzyka kursowego.

O kosztach procesu sąd niższej instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., obciążając nimi w całości powodów, jako stronę przegrującą sprawę w całości.

Apelację od powyższego wyroku, zaskarżonego w części, tj. co do pkt. 1 w zakresie oddalenia roszczenia o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z faktu zawarcia między Powodami a Pozwanym umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 07.05.2008r. ze względu na nieważność tej umowy, ewentualnie jej nieskuteczne zawarcie, ewentualnie jej niewykonanie i wygaśnięcie oraz w zakresie w pkt. 2 wnieśli powodowie;

Apelujący zarzucili Sądowi I instancji przy wydaniu zaskarżonego wyroku:

1) naruszenie art. 233§1 k.p.c. poprzez wyprowadzenie z materiału dowodowego, wniosków z niego niewynikających, poprzez przyjęcie, że kredyty udzielonego na podstawie umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 07.05.2008r. zostały uruchomione w walucie CHF;

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58§1 kc w zw. z art. 353(1)§1 k.c. oraz art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe – poprzez niedostrzeżenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) z dnia 07.05.2008r., pomimo ukształtowania tych umów w sposób sprzeczny z przepisami ustawowymi bezwzględnie obowiązującymi, ze względu na niezobowiązanie się przez Pozwanego do oddania do dyspozycji Powodów kwoty środków pieniężnych na czas oznaczony;

3) naruszenia prawa materialnego, tj. art. 65 k.c. w zw. z art. 353 k.c. i art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (Dz.U. z 1997r., poz. 140, nr 939) poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń Powoda i Banku zawartych w umowie kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowie kredytu

mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 07.05.2008r. poprzez ustalenie, iż na podstawie tych umów Bank zobowiązał się udzielić Powodom kredyt odpowiednio w kwocie 141 844,80 i 373 227,86 franków szwajcarskich, mimo że z treści świadczeń opisanych w tych umowach, do których spełnienia zobowiązał się Pozwany, wynika że nie zobowiązał się on do oddania do dyspozycji Powodów środków pieniężnych w walucie CHF;

4) naruszenie prawa materialnego, tj. , tj. art. 58 §1 k.c. w zw. z art. 353(1)k.c. oraz art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe – poprzez niedostrzeżenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) z dnia 07.05.2008r., pomimo ich ukształtowania w sposób sprzeczny z przepisami ustawowymi bezwzględnie obowiązującymi ze względu na nieokreślenie w Umowie terminu postawienia kwoty środków pieniężnych do dyspozycji Powodów i nieoznaczenie czasu oddania kwoty środków pieniężnych do dyspozycji Powodów;

5) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58§1 kodeksu cywilnego w zw. z art. 353(1)§1 kodeksu cywilnego, art. 75 ust. 1 pkt 9 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz w zw. z art. 1, art. 69 ust. 1, art. 110 i art. 111 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe (Dz.U. z 1997r., poz. 140, nr 939 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie polegające na nieuznaniu umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 07.05.2008r. za nieważne, mimo że z ich treści wynika, że ze względu na przewidziany §5 ust. 4, §13 ust. 7, §18 ust. 1 i §19 umowy z dnia 20.07.2007 r. oraz § 4 ust. 2, § 22 ust. 2 pkt 1, §32 ust. 1 i §36 części ogólnej umowy z dnia 07.05.2008r. mechanizm ustalania zadłużenia Powodów polegający na jego uzależnieniu od wskazanej w ww. umowach sumy CHF i kursu sprzedaży CHF/PLN z dnia płatności, przy jednoczesnym ustaleniu wypłacanej (tytułem wykorzystania kredytu) przez Pozwanego sumy środków pieniężnych w PLN poprzez wskazaną w umowie sumę CHF i kurs kupna CHF/PLN z dnia płatności, stanowiły podstawę do nałożenia na Powodów uiszczenia dodatkowego świadczenia pieniężnego na rzecz Banku, podczas gdy zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe, tj. art. 110 i art. 111 ust. 1 pkt 2 Pr. b. Pozwany mógł obciążyć Powodów dodatkowym świadczeniem pieniężnym niebędącym odsetkami od kwoty wykorzystanego kredytu ani prowizją od udzielenia kredytu, tylko w sytuacji gdy świadczenie to miałyby stanowić opłatę lub prowizję z tytułu wykonywanych czynności bankowych oraz opłaty za wykonywanie innych czynności oraz w sytuacji gdy ogłosiłby przed zawarciem ww. umów w miejscu ogólnie dostępnym informację o wysokości takiej opłaty lub prowizji – podczas gdy w ww. umowach nie wskazano z tytułu jakiej czynności Pozwany nakłada na Powodów powyższe dodatkowe świadczenie pieniężne a nadto Pozwany nie ogłosił informacji o wysokości takiego świadczenia,

6) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58§1 kc w zw. z art. 353(1)§1 k.c. i art. 358§1 Kodeksu cywilnego (wg stanu prawnego z daty zawierania spornych umów) poprzez niedostrzeżenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) z dnia 07.05.2008r. pomimo ich ukształtowania w sposób sprzeczny z ówczesną zasadą walutowości nakazującą wyrażanie zobowiązań w walucie polskiej,

7) naruszenia prawa materialnego, tj. art. 58§1 k.c. w zw. z art. 353(1)§1 k.c. poprzez nieuznanie umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) z dnia 07.05.2008r. za nieważne, mimo że zostały one skonstruowane w sposób sprzeczny z naturą stosunku zobowiązaniowego ze względu na przyznanie przez te umowy prawa do swobodnego i arbitralnego decydowania przez Pozwanego o wysokości wypłacanych Powodom środków pieniężnych w złotych oraz wysokości należności kredytowych Powodów;

8) naruszenie art. 385(1)§1 k.c. poprzez jego niezastosowanie wyrażające się w nieuznaniu § 4 ust. 2, §22 ust. 2 pkt 1, §32 ust. 1 i §36 części ogólnej umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 07.05.2008r. za postanowienie niedozwolone zarzut podniesiony z ostrożności na wypadek nieuznania zarzutów podnoszących nieważność ww. umowy ze względu na jej sprzeczność z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa;

9) naruszenie art. 385(1)§1 k.c. w zw. z art. 385§2 k.c. poprzez jego niezastosowanie wyrażające się w nieuznaniu postanowień umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) z dnia 20.07.2007 r. oraz umowy kredytu

mieszkaniowego (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 07.05.2008r. obciążających Powodów ryzykiem kursowym za postanowienia niedozwolone zarzut podniesiony z ostrożności na wypadek nieuznania zarzutów podnoszących nieważność ww. umów ze względu na ich sprzeczność z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa;

Mając na uwadze wymienione wyżej uchybienia:

1) apelujący wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

a) ustalenie nieistnienia stosunku prawnego mogącego wynikać z faktu zawarcia między Powodami a Pozwanym umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny nr (...) z dnia 07.05.2008r. ze względu na nieważność tej umowy, ewentualnie jej nieskuteczne zawarcie, ewentualnie jej niewykonanie i wygaśnięcie,

b) zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów kosztów procesu poniesionych przez Powodów przed Sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych;

2) wnieśli także o zasądzenie od Pozwanego na rzecz Powodów kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie za przyznaniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, przyjmując je za własne, pomimo, że apelujący podnieśli również zarzut naruszenia art. 233§1kpc. Dotyczył on mianowicie jednej kwestii, tj. w jakiej walucie został uruchomiony kredyt z dnia 7.05.2008r..

Dla porządku zgodzić się należało ze stanowiskiem pozwanego, że zakres apelacji, w ślad za czym szły wnioski apelacyjne, wskazywał, że powodowie zaskarżyli wyrok sądu I instancji w części, a mianowicie co do oddalenia żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy o kredyty mieszkaniowy (...) hipoteczny nr 203- (...) z dnia 7.05.2008r.. Zatem rozważania Sądu Apelacyjnego będą zasadniczo odnosić się wyłącznie to tej umowy. Konsekwencją zakresu zaskarżenia, winno być także prawidłowe określenie wartości przedmiotu zaskarżenia, która błędnie została określona na 1104725zł, zamiast na kwotę 762147zł, co zostało określone w postanowieniu Sadu Apelacyjnego z dnia 17.01.2023r. (k. 293).

Na wstępie rozważań należało ustalić z jakim rodzajem kredytu mamy do czynienia, tj. czy jest to kredyt walutowy, jak przyjął to sąd meriti, czy też kredyt denominowany do CHF. Zgodnie z §2 pkt.1 umowy kwota udzielonego kredytu została określona na 373227,86CHF. Również hipoteka została określona w tej walucie. Zgodnie natomiast z §6 pkt.1 w zw. z pkt. 4 oraz z §4 ust.1 pkt2) części ogólnej umowy ((...)) wypłata kredytu miała nastąpić w walucie polskiej, gdyż służyła na sfinansowanie zobowiązań w Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie natomiast z § 4 ust.2 (...) w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej stosuje się kurs kupna dla dewiz obowiązujący w (...) w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów.

Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że w analizowanym przypadku mieliśmy do czynienia z kredytem denominowanym do CHF, który nie jest uznawany za kredyt walutowy. W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, a zostaje wypłacona w walucie krajowej według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu.

Wykonanie analizowanej umowy częściowo było jednak odmienne na tle podobnych spraw kredytów denominowanych do CHF oferowanych przez pozwanego. Mianowicie, częściowo kredyt służył na spłatę uprzednio zaciągniętego przez powodów kredytu objętego umową z dnia 20.07.2007r. nr 203- (...), którego przeznaczenie również było związane z finansowaniem zobowiązań na terenie RP, natomiast w części na sfinansowanie budowy dwóch budynków mieszkalnych w zabudowie bliźniaczej w T. (por. §2 pkt.2.1) umowy kredytu z 7.05.2008r. Jak wynikało z zaświadczenia pozwanego z dnia 8.11.2019r. (por. k. 43) całkowita spłata kredytu mieszkaniowego (...)

hipoteczny w CHF o numerze 203- (...) została dokonana, poprzez zaliczenie kwoty 140293,30 CHF udzielonej na mocy umowy kredytu mieszkaniowego (...) hipoteczny o numerze 203- (...) z dnia 7.05.2008r. na poczet spłaty wskazanego zobowiązania kredytowego powodów. Taki sposób księgowego rozliczenia wcześniejszego kredytu zaciągniętego przez powodów, nie świadczył jednak o tym, że umowa kredytu z dnia 7.05.2008r. stanowiła umowę o kredyt walutowy w jakiegokolwiek części.

Wprawdzie, zgodnie z §4 ust.2 (...) tylko odnośnie części kwoty udzielonego kredytu wyrażonego w CHF z dnia 7.05.2008r. mieliśmy do czynienia przy wypłacie powodom kredytu z sytuacją przeliczenia CHF na PLN po kursie kupna dla dewiz obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej tabeli kursów (por. dokument z k. 43, w którym wskazano, po jakich kursach kupna doszło do wypłaty kolejnych transz kredytu, tj. z dnia 12.05.2008, 13.06.2008r., 20.08.2008 i 24.08.2008), jednak nie mogło to spowodować zmiany rodzaju udzielonego kredytu z denominowanego do CHF w kredyt walutowy w jakiegokolwiek części. Istotnym dla oceny abuzowności określonych postanowień umowy nie jest bowiem sposób wykonania umowy, lecz treść poszczególnych postanowień umownych. Wykonanie umowy jest bowiem kwestią wtórną w stosunku do treści umowy.

Wprawdzie §4 ust.1 pkt.1) (...) wskazywał, że kredyt jest wypłacany w walucie wymiennej – m.in. w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, ale w sprawie nie mieliśmy do czynienia z wypłatą powodom na ich własny rachunek walutowy kwoty 140293,30 CHF, lecz z jej przeksięgowaniem przez pozwanego na poczet zadłużenia wynikającego z wcześniejszej umowy kredytu denominowanego do CHF z dnia 20.07.2007r., co prowadziło do całkowitej spłaty przez powodów wcześniejszej umowy kredytowej.

Podsumowując obie umowy kredytu łączące powodów z pozwanym miały charakter umów o kredyt denominowany do CHF, a jedyna różnica polegała na tym, że część środków w CHF z udzielonego kredytu na mocy umowy z dnia 7.05.2008r. została zaliczona na poczet spłaty zobowiązania kredytowego powodów z dnia 20.07.2007r.. W tym przypadku oczywistym było, że kwota 140293,30 CHF nie mogła być przeliczona po kursie kupna na PLN, skoro umowa z 20.07.2007r. również miała charakter umowy o kredyt denominowany do CHF, o czym świadczyły zapisy §2 ust.1 w zw. z §5 ust.3 pkt.2) w zw. z §5 ust.4 umowy. Zatem, aby miało dojść do umorzenia zobowiązania wynikającego z umowy z dnia 20.07.2007r. musiała zachodzić tożsamość pomiędzy walutą zobowiązania, jak i walutą wierzytelności (spłaty). Gdyby natomiast kredyt z dnia 20.07.2007r. miał cechy kredytu indeksowanego do CHF lub kredytu złotówkowego, to wtedy musiałoby dojść do przeliczenia kwoty spłaty stanowiącej 140293,30 CHF na PLN po kursie kupna dla dewiz obowiązujący w (...) w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej Tabeli kursów. Podsumowując, forma wykonania w części umowy kredytowej z dnia 7.05.2008r., była determinowana rodzajem kredytu łączącego strony z dnia 20.07.2007r..

Wprawdzie, w odniesieniu do tej części kredytu (140293,30 CHF), treść umowy, ani dokumenty zawarte w aktach sprawy, nie wskazywały, jak zostało już to wskazane powyżej, że doszło do przeliczania tej kwoty z CHF na PLN po kursie kupna, a zatem zastosowania §4 ust.2 (...) przy wypłacie kredytu, tym niemniej w odniesieniu do całej kwoty udzielonego kredytu (373227,86CHF) miał zastosowanie §22 ust.2 pkt.1), §32 ust.1, a także §36 (...). Zgodnie z tym pierwszym unormowaniem w przypadku dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorców z (...)u środki z rachunku będą pobierane w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w §7 ust. 5 (...), według aktualnej Tabeli kursów. Z kolei §32 ust.1 dotyczył sytuacji niespłacenia przez kredytobiorców części lub całości raty kredytu w terminie określonym w umowie. Należność taka stawała się zadłużeniem przeterminowanym i mogła zostać przeliczona przez pozwanego na walutę polską, przy zastopowaniu kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w (...) w dniu, o którym mowa w §7 ust.5 (...), według aktualnej Tabeli kursów. Z kolei §36 (...) stanowił, że gdyby doszło do spłaty zadłużenia przeterminowanego i odsetek w walucie innej niż waluta polska, to kwota wpłaty zostanie przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej według kursu kupna dla dewiz obowiązującego w (...) w dniu wpływu środków na rachunek, z którego następuje spłata rat kredytu zgodnie z aktualną Tabelą kursów.

Przechodząc do kwestii, czy zawarcie przez strony umowy o kredyt denominowanych do CHF było prawnie dopuszczalne, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko, że umowa kredytu wiążąca wysokość udzielonego kredytu oraz wysokość jego spłat z kursem waluty obcej, np. franka szwajcarskiego, nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą w art. 69 ust. 1 pr.bank. Orzecznictwo Sądu Najwyższego jest w tym zakresie już utrwalone (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, a także powołane w nim wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14; z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16). W szczególności ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), czyli tzw. ustawa antyspreadowa, potwierdziła tylko to, co wcześniej wynikało już z zasady autonomii woli stron (art. 353¹k.c.), a mianowicie, że przed wejściem w życie tej ustawy dopuszczalne było zawieranie umów o kredyt denominowany, jak i indeksowany (wyrok Sądu Najwyższego z 30 października 2020 r., II CSK 805/18).

Sąd Apelacyjny przyjął ponadto, że skoro umowa kredytu z dnia 7.05.2008r. nie została jeszcze przez powodów wykonana (zgodnie z §7 pkt.1 umowy termin jej spłaty przypada na 15.04.2036r.) powodom służy interes prawny w myśl art. 189 kpc z wystąpieniem z powództwem o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego. Interes powodów w ustaleniu nieistnienia umowy jest zatem oczywisty, gdyż bez takiego rozstrzygnięcia nie istnieje bowiem możliwość definitywnego zakończenia sporu. Ostateczne rozstrzygnięcie powództwa #o ustalenie nieważności części umowy zniesie stan niepewności po stronie obu stron procesu, #co do obowiązku wykonywania umowy, wysokości rat i sposobu rozliczenia umowy (zob. np. wyroki SN: z dnia #17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; 19 maja 2022 r., II CSKP 797/22).

W ocenie Sądu Apelacyjnego należało poddać analizie postanowienia §1 pkt. 14, §4 ust.1 pkt.2 i ust. 2, §22 ust. 2 pkt.1) w zw. z §21, §32 ust.1, §36 (...), pod kątem zgodności z normą z art. 385¹§1kc i nast..

Mechanizm waloryzacyjny zawarty w § 4 ust.1 i 2 i § 22 ust.2 pkt.1 w zw. z §21 umowy (...), pozwalający jednocześnie pozwanemu na stosowanie własnych kursów waluty przeliczeniowej (§1 pkt. 14 (...)), należało zatem zakwalifikować do głównych warunków umowy, skoro wpływał w sposób bezpośredni na wysokość zobowiązania powodów (zarówno w zakresie salda kredytu na dany moment obowiązywania umowy, jak i wysokość poszczególnych rat kredytu, a co za tym idzie całkowity koszt kredytu), a z drugiej strony na wysokość osiąganych przez pozwanego przychodów z tytułu wykonywania umowy, a w konsekwencji zysków. Taki warunek może jednak zostać zwolniony z oceny jego nieuczciwego charakteru tylko wówczas, gdy został wyrażony w sposób jednoznaczny i zrozumiały (art. 385¹§1kc). Sąd Apelacyjny uznał, że ten warunek nie został określony w umowie kredytowej w sposób transparentny, tj. jednoznaczny i zrozumiały dla powodów.

Na wstępie wskazać należało, że zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 EWG taki warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, który to wymóg powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczony konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne. W szczególności należy badać, czy w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, w tym form zachęty (reklamy) stosowanych przez kredytodawcę w procesie negocjacji umowy i dostarczonych na tym etapie informacji, właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o istnieniu różnicy, ogólnie obserwowanej na rynku walutowym, między kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne, jakie niosło dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony, a w rezultacie także całkowity koszt zaciągniętego przez siebie kredytu (wyrok TSUE z dnia 30 kwietnia 2014 r. C-26/13; wyrok TSUE z dnia z dnia 20 września 2018 r., C-51/17; wyrok z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20, pkt. 50). TSUE ponadto w wyroku z dnia 10 czerwca 2021 r. C-776/19 – C-782/19 (por. także pkt. 78 tego wyroku) wskazał, że aby konsument mógł ponosić konsekwencje wynikające z

ryzyka walutowego również muszą być mu przekazane wystarczające i dokładne informacje pozwalające to ryzyko uwzględnić w kalkulacji opłacalności zaciągnięcia tego rodzaju zobowiązania kredytowego. W tym zakresie TSUE odnosi się także do obowiązku przestrzegania przez przedsiębiorcę wymogu przejrzystości, o którym mowa w art. 5 dyrektywy 93/13, który należy oceniać w świetle informacji, którymi ten przedsiębiorca dysponował w chwili zawarcia umowy z konsumentem (postanowienie z dnia 3 marca 2021 r., I. B., C-13/19, niepublikowany, EU:C:2021:158, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo). (por. także wyrok z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20, pkt. 52). Oczywiście, Sąd Apelacyjny zdaje sobie sprawę, co zresztą również wyraził TSUE w wyroku C-212/20 (pkt.51), że w przypadku zobowiązań trwających kilkadziesiąt lat nie da się przewidzieć drobnych zmian kursów waluty denominacyjnej (indeksacyjnej) - CHF do kursu polskiej złotówki, w której kredyt był spłacany, ale z pewnością opierając się na dotychczasowych danych historycznych, w tym obserwowanych trendach rynkowych, bank jako profesjonalista, był w stanie w momencie zawierania umowy kredytowej poinformować konsumenta o dotychczasowym zachowaniu obu walut względem siebie oraz przeprowadzić symulację spłaty kredytu w sytuacji, kiedy CHF umocni się względem PLN np. o 20, 40, 60, 100%, itp.. Bez wątplenia takie zobrazowanie, jaki wpływ na saldo kredytu, będzie miało umocnienie się waluty denominacyjnej (indeksacyjnej) o określony pułap, z pewnością mogłoby uzmysłowić kredytobiorcy, czy będzie w stanie spłacić kredyt, uwzględniając swoje aktualne i przewidywane możliwości zarobkowe. Jak wyjaśnił to TSUE w wyroku z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20 (pkt. 50 i tam przywołane orzecznictwo) konsument ma prawo dowiedzieć się o istnieniu wahań kursów wymiany ogólnie obserwowanych na rynku walutowym, w szczególności kiedy mamy do czynienia z indeksacją (denominacją) do waluty zaliczanej do grono walut najbardziej mocnych na świecie; zyskujących w szczególności w okresach niepewności na rynkach światowych.

Przenosząc powyższe wskazówki, na tło sprawy, Sąd Apelacyjny uznał, że pozwany bank nie wyjaśnił powodów zarówno działania mechanizmu przeliczeniowego (waloryzacyjnego), który poprzez stosowanie własnych kursów waluty denominacyjnej (umowa nie zawierała postanowień wskazujących na metodologię ustalania tych kursów), umożliwiał pozwanemu, kosztem powodów, osiągnięcie także dodatkowych korzyści finansowych (wynikających z zastosowanych spreadów walutowych). W tym miejscu należało podzielić stanowisko, że postanowienia umowy (w niniejszym przypadku dotyczyło to §1 pkt. 14 rozdziału I, części ogólnej umowy ((...))), które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Takie uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyłeń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z dnia 27.07.2021r., V CSKP 49/21; z dnia 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; uzasadnienie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2022r. I CSK 2912/22 i tam przywołane orzecznictwo)). Należało w tym miejscu podkreślić, że Sąd Najwyższy w najnowszej uchwale z dnia 28.04.2022r., III CZP 40/22 podkreślił, że sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ k.c. Jak wynikało z uzasadnienia przywołanego orzeczenia, postanowienie (w zakresie ustalania przez kredytodawcę jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu) wykraczające poza granice swobody umów w rozumieniu art. 353⁽¹⁾ k.c., które z tej przyczyny może być jednocześnie zakwalifikowane jako niedozwolone postanowienie umowne, nie jest bezwzględnie nieważne, ale nie wiąże konsumenta w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.. Wbrew stanowisku apelującego, sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów powodów, jako konsumentów polegała w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia

konsumenta od swobodnej decyzji banku, w zakresie kształtowania kursy waluty przeliczeniowej, przy czym dla tej oceny nie ma znaczenia, czy bank w rzeczywistości z tej swobody korzystał, niekorzystnie kształtując pozycję konsumenta.

Sankcja wypływająca z omawianego przepisu oznacza, że kwestionowane postanowienie nie wywołuje skutków prawnych od samego początku i z mocy prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu, chyba że konsument następnie udzieli „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na to postanowienie i w ten sposób zapewni jego skuteczność (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56 i cytowane w jej uzasadnieniu obszerne orzecznictwo). Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynikało, aby powodowie ze skutkiem wstecznym wyrazili zgodę na dalsze obowiązywanie omawianych postanowień umownych.

W tej sytuacji wszelkie zarzuty pozwanego mające wskazywać na to, że miał stosować obiektywne kursy waluty denominacyjnej (przeliczeniowej) nie zasługiwały na uwzględnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego brak było podstaw, aby w drodze opinii biegłego sądowego, czy zeznań świadków, miało dojść do ustalenia w szczególności, jakie czynniki ekonomiczne oraz praktyka wpływały na bieżący kurs rynkowy CHF, jak i powszechność stosowania spreadów walutowych, skoro umowa nie określała żadnych elementów mających wpływ na kształtowanie się kursu waluty przeliczeniowej.

Powracając do zasadniczego nurtu rozważań, w ocenie Sądu Apelacyjnego najistotniejszym aspektem w sprawie pozostawało to, że wprowadzenie mechanizmu waloryzacyjnego (w formie kredytu denominowanego do CHF), naraziło powodów na o wiele istotniejsze konsekwencje finansowe, o których nie zostali w sposób należyty poinformowani, a mianowicie wynikające z drastycznego umocnienia się waluty denominacyjnej (w której została wyrażona kwota kredytu – por. §2 pkt.1 umowy kredytowej). Podkreślić należało, że wypełnienie przez Bank obowiązku informacyjnego wymagało udzielenia powodom pełnych danych o ryzyku zarówno w odniesieniu do wysokości raty, jak i kapitału pozostałego do spłaty, możliwej do zakomunikowania w dacie zawarcia umowy, w przypadku znaczącej zmiany warunków rynkowych, w szczególności istotnego umocnienia się waluty, do której kredyt został denominowany. Przekaz kierowany do konsumenta musi być jasny i zrozumiały, a udzielenie informacji powinno nastąpić w podwójnej formie: zarówno poprzez wskazanie nieograniczonego charakteru ryzyka walutowego (z akcentem na tą "nieograniczoność"), jak i zobrazowanie na konkretnych przykładach (zabezpieczonych dla celów dowodowych w formie pisemnej), jak będzie kształtowało się zarówno saldo kredytu, jak i wysokość poszczególnej raty, przy znaczącym umocnieniu się waluty denominacyjnej. Wysokość obu pozycji jest bowiem uzależniona od kursu waluty. Przykładowo pozwany mógł zaprezentować powodom informację o wysokości raty i salda zadłużenia w zależności od rosnącego kursu waluty obcej (CHF), zawierającej wyliczenie raty miesięcznej i salda zadłużenia np. przy kursie 2 PLN, 2,50 PLN, 3 PLN, czy nawet 4 PLN za 1 CHF.

Bierna postawa pozwanego banku, stała w rażącej sprzeczności, z tym, że instytucje kredytowe powinny wyjaśniać co najmniej, jak na wysokość raty kredytu wpłynęłyby silna deprecjacja środka płatniczego państwa członkowskiego, w którym kredytobiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, a także wzrost zagranicznej stopy procentowej (wyrok z dnia 20 września 2017 r., A. i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 49).(por. uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, pkt. 74). Z uwagi na to, że ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, iż konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca między innymi ze względu na stopień poinformowania, omawiany wymóg przejrzystości musi podlegać wykładni rozszerzającej (uzasadnienie wyroku (...) z dnia 30 kwietnia 2014 r. C-26/13, pkt. 72). Natomiast jak wynikało z ustaleń poczynionych w sprawie, żadna z tych sytuacji nie miała miejsca, skoro pozwany nie zaferował żadnego dowodu z dokumentów, jak i osobowych źródeł dowodowych, dokumentującego przedstawienie powodom pełnych konsekwencji wpływu na saldo kredytu, a w dalszej kolejności na wysokość kolejnych rat kredytowych, znaczącego umocnienia się waluty denominacyjnej (CHF). Tym samym oświadczenie powodów zawarte w §10 pkt. 2 umowy (k. 33), że zostali poinformowani w szczególności o tym, że będą ponosili pełne ryzyko zmiany kursów waluty, przekładające się zarówno na wzrost wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu, miało wyłącznie charakter blankietowy. Sąd Apelacyjny podziela bowiem stanowisko, że gdyby rzeczywiście pozwany należycie wyjaśnił powodom znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka,

to racjonalny kredytobiorca nie decydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat, chyba żeby z okoliczności sprawy wyraźnie by wynikało co innego. Po drugie, gdyby kredytujący bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną - konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18).

W tej sytuacji, opierając się przede wszystkim na treści zeznań powodów, a zwłaszcza M. K. (k. 206/v-207) należało przyjąć, że kredytobiorcy byli zapewniani przez pracownika pozwanego, że waluta, w której kredyt został denominowany, jest walutą stabilną, a ewentualne wahania tej waluty będą nieznaczne (por. także zeznania R. K., k. 207). Przy czym jak podkreślił to M. K., pracownicy pozwanego nie zaprezentowali im jakichkolwiek symulacji, jak będzie kształtowało się saldo kredytu, wysokość poszczególnej raty, jak i całkowity koszt kredytu, rozumiany jako całkowita ilość środków wyrażona w walucie polskiej niezbędna, aby uregulować całość zobowiązań wynikających z kredytu, w przypadku wzrostu wartości CHF względem PLN o 20%, 50%, czy nawet 100%, a nawet nie przedstawili im przebiegu historycznych wahań kursów CHF/PLN za odpowiedni długi okres czasu poprzedzający moment zawarcia umowy. Podsumowując, nie można było zatem odmówić wiarygodności zeznaniom powodów, że nie zostali poinformowani, jak ukształtuje się saldo kredytu, jak i wysokość poszczególnej raty, w sytuacji jakiegokolwiek wzrostu kursu CHF względem PLN.

Na marginesie zauważyć także należało, że gdyby pozwany bank w sposób uczciwy zachował się względem powodów, mógłby im zaproponować ubezpieczenie od ryzyka walutowego, bądź inną formę zabezpieczenia się przed nim, poza akceptowany przez powodów poziom (pozwany nawet nie odebrał od powodów jakiegokolwiek oświadczenia, czy są skłonni zaakceptować jakikolwiek poziom umocnienia się waluty, do której kredyt został denominowany), co jednak nie miało miejsca. Zatem, umowa nie zawierała symetrycznych mechanizmów pozwalających obu stronom ograniczyć ryzyko związane ze zmiennością kursu walutowego, chociażby z tego względu, że zdecydowana większość kredytów indeksowanych (denominowanych) do CHF była udzielna wyłącznie w okresie silnego umocnienia się PLN względem CHF nie tylko w Polsce, ale w szczególności w całej Europie Środkowo-Wschodniej, co już z tego powodu ograniczało ewentualne ryzyko banku z powodu dalszej deprecjacji CHF. Ponadto dodatkowo należało podkreślić, że skarżący jako profesjonalista mógł na rynku międzybankowym zabezpieczyć ewentualne ryzyko dalszego osłabienia CHF względem PLN. np. w oparciu o kontrakty terminowe, natomiast powodowie nie dysponowali żadnymi możliwościami w tej kwestii (nie wspominając o braku wiedzy, jak i doświadczenia w odniesieniu do tej problematyki). Również pozwany nie zadbał, aby zaoferować swoim długoletnim klientom jakikolwiek produktu finansowego (np. w formie ubezpieczenia), który mógłby zabezpieczyć ich, chociażby w części przed tym ryzykiem umocnienia się CHF ponad akceptowany przez nich poziom. Nie można bowiem zaaprobować, wyłącznie opierając się na blankietowym oświadczeniu, że powodowie, rzeczywiście akceptowali nieograniczony poziom ryzyka walutowego, skoro takie podejście kłóci się z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Należało również zauważyć, że wprawdzie powodowie mieli możliwość wcześniejszej spłaty kredytu, jednak mogło ich to co najwyżej uchronić na przyszłość przed dalszą aprecjacją waluty przeliczeniowej, a tym samym dalszym wzrostem salda kredytu w polskich złotych. Odnosząc się z kolei do postanowień umownych wynikających z §1 ust.1 pkt. 9-11 oraz §21-22 (...), które przewidywały, że spłata kredytu mogła odbywać się nie tylko z rachunku ROR, lecz również z rachunku technicznego, jak i walutowego, tym niemniej w pierwszej kolejności należało wskazać, że podstawowym sposobem spłaty kredytu było uiszczanie rat kredytu wyrażonych w CHF z rachunku ROR prowadzonego w złotych polskich, po kursie sprzedaży CHF obowiązującym u pozwanego. Gdyby nawet powodowie zdecydowali się, po uprzednim umożliwieniu przez pozwanego spłaty kredytu w takiej formie, z rachunku walutowego lub rachunku technicznego, uniknęliby jedynie konsekwencji stosowanego przez pozwanego banku spreadu walutowego przy sprzedaży waluty. Ewentualne korzyści finansowe, jakie mogliby z tego powodu odnieść powodowie byłyby relatywnie niewielkie, gdyż nie osiągając dochodów w walucie CHF, musieliby najpierw u innego podmiotu (np. w kantorze) nabyć CHF również ponosząc koszt spreadu danego sprzedawcy walut, a następnie wpłacić walutę na rachunek, z którego byłyby pokrywane raty kredytu. Ponadto pozwany nie wykazał, aby powodom umożliwiono złożenie rachunku technicznego lub walutowego, a także

pouczono ich o takiej możliwości w momencie zawarcia umowy kredytowej, w sytuacji, kiedy z niekwestionowanych zeznań powoda M. K., z którymi zgodzili się pozostali powodowie, wynikało, że nie mieli możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w CHF. Podkreślić należało, że nawet gdyby taka możliwość istniała, to powodowie nie uniknęliby przede wszystkim ryzyka znaczącego umocnienia się waluty, do której kredyt został denominowany. Musieliby na wolnym rynku nabyć za środki uzyskane w PLN z dochodów osiąganych w RP, CHF, a następnie wpłacić tak nabytą walutę na rachunek walutowy. W konsekwencji, Sąd Apelacyjny odmiennie, niż to uczynił Sąd Okręgowy na s. 12 uzasadnienia ocenił możliwości wynikające z §22 ust. 2 pkt.2 lit.a i pkt.3 (...).

Sąd Apelacyjny, uznał także, że powodowie, wbrew stanowisku pozwanego, nie mieli możliwości indywidualnej negocjacji warunków umowy, które odnosiły się zarówno do wprowadzonego do umowy mechanizmu przeliczeniowego (waloryzacyjnego), z którym w sposób immanentny wiązało się ryzyko walutowe, jak i określenia dogodnego kursu waluty przeliczeniowej, po której saldo kredytu będzie ustalane, a następnie spłacane. W zakresie rozstrzygnięcia, czy powodowie mieli możliwość negocjowania warunków umowy, należy przywołać ogólną regułę interpretacyjną, wypływającą z art. 3 ust. 2 omawianej dyrektywy, który stanowi, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść (por. uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, pkt. 47). Pozwany nie wykazał, aby w analizowanym przypadku sytuacja przedstawiała się odmiennie od zaprezentowanego stanowiska judykatury. Wręcz z zeznań powodów w sposób jednoznaczny wynikało, że o żadnych negocjacjach nie było mowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w analizowanej sprawie, nie zachodziła możliwość uzupełnienia abuzywnych postanowień umownych z odwołaniem się do zwyczaju czy zasad współżycia społecznego (art. 56 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c.), czy też innych przepisów dyspozytywnych prawa cywilnego, w szczególności art. 358§1 i 2kc. W sprawie nie ustalono, aby na rynku kredytów bankowych, czy też szerzej na rynku finansowym istniały zwyczaje, które pozwoliłyby na ustalenie wysokości kursu waluty obcej na potrzeby obliczenia wysokości zobowiązania i rat kapitałowo - odsetkowych. Zatem, nie można było w sytuacji uznania niedozwolonych postanowień umownych za abuzywne zastępować ich żadnymi innymi, mając na względzie stanowisko wyrażone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18 (w sprawie K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), (...):EU:C:2019:819) (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2021r., I CSKP 74/21).

Jeśli chodzi o przepis art. 358 § 2 kc to norma ta dotyczy zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, a nie ma aktualnie wątpliwości, że kredyt indeksowany lub denominowany jest wyrażony w walucie polskiej. Ponadto jest normą o charakterze ogólnym, nie jest zatem wyrazem ustawodawcy uregulowania praw i obowiązków w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego (nie spełnia wymagań stawianych przez TSUE dla przepisów dyspozytywnych mogących uzupełnić umowę); wszedł w życie w 2009 r., a więc nie może mieć zastosowania do umowy, której ważność oceniana jest jedynie w dacie jej zawarcia (na dzień 20.07.2006r.).

Nie powinno budzić wątpliwości, że o zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego denominowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu denominowanego (indeksowanego) do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134). Wyeliminowanie wskazanych klauzul z podanego powodu nie może pozwalać na utrzymanie umowy nie tylko dlatego, że chodzi o główne świadczenia powodów, bez których charakter umowy nie mógłby zostać zachowany, lecz również z tej przyczyny, że bez tych klauzul jej wykonywanie w ogóle nie byłoby możliwe bez zasadniczej zmiany jej charakteru prawnego, który oddawał prawną i gospodarczą przyczynę jej podpisania przez obie strony, a zatem nie tylko przez bank, lecz również przez powodów. Eliminacja klauzul dotyczących zastosowania kursu z tabeli wyłączałaby wykonywanie takiej umowy ze względu na niemożliwość zgodnego z jej treścią ustalenia wysokości zadłużenia powodów oraz poszczególnych rat spłaty kredytu. Wysokość poszczególnych rat miała być bowiem w pierwszej

kolejności ustalana w CHF, a ich podstawą było zadłużenie wyrażone w CHF. Skoro wysokości zadłużenia w CHF nie dałoby się ustalić ze względu na wyeliminowanie zapisów odsyłających do tabeli kursowej banku, to tym bardziej nie można byłoby ustalić wysokości rat w CHF, a w konsekwencji także ile powodowie winni przeznaczyć środków w PLN na uregulowanie danej raty kredytowej. Poza tym klauzula waloryzacyjna stanowi czynnik odróżniający w sposób wyraźny tę umowę od umowy „zwykłego” kredytu złotowego.

Zatem, eliminacja niedozwolonych postanowień umownych o których była mowa powyżej, prowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że w ocenie Sądu Apelacyjnego na podstawie pozostałej jej części nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron (por. wyrok SN z dnia 29.10.2019r., IV CSK 309/18; wyrok SN z dnia 7.11.2019r., IV CSK 13/19; wyrok z 4.04.2019r., III CSK 159/17). Ponadto z klauzulą indeksacyjną pozostają inne postanowienia umowne, które bez tej klauzuli tracą sens i operatywność, np. poprzez określenie wysokości oprocentowania kredytu przy użyciu wskaźnika LIBOR (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 11.12.2019r., V CSK 382/18). Analiza stanowiska powodów zaprezentowana podczas całego procesu, jak i podczas przesłuchania, w tym wyrażona w pisemnym oświadczeniu z dnia 6.12.2022r. (por. k. 288) nie wskazywała, aby ich wola, po wyeliminowaniu omawianej klauzuli indeksacyjnej, było utrzymanie umowy, np. przy pozostawieniu oprocentowania wg wskaźnika LIBOR. Powodowie we wskazanym oświadczeniu w sposób w pełni świadomy wyrazili chęć ustalenia nieistnienia powyższego stosunku prawnego, godząc się z konsekwencjami takiego rozstrzygnięcia.

W konsekwencji unieważnienie umowy kredytowej z dnia 7.05.2008r.. (ustalenie jej trwałej bezskuteczności) nastąpiło na podstawie przepisów art. 385¹kpc i nast..

Dlatego też apelacja zasługiwała na uwzględnienie w całości, co prowadziło do zmiany zaskarżonego wyroku zgodnie z wnioskiem apelacyjnym na podstawie art. 386§1kpc.. O kosztach procesu należało orzec po myśli art. 100kpc wzajemnie je znosząc, skoro ostatecznie powództwo zostało uwzględnione w połowie, tj. doprowadziło do ustalenia nieistnienia jednej z dwóch umów kredytowych łączących strony.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z odpowiedzialnością za wynik postępowania na podstawie art. 98§1 i 3, 98§1¹kpc w zw. z art. 108§1 kpc w zw. z art. 391§1 kpc i na podstawie § 2 pkt. 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2018.265 t.j. z dnia 2018.01.29). W skład tych kosztów wchodziła zarówno opłata od apelacji w wysokości 1000zł, jak i koszty zastępstwa procesowego w kwocie 8100zł.

SSA Piotr Łakomiak